

БОЛАЛАР СОҒЛОМЛАШТИРИШ ОРОМҒОҲЛАРИНИ БОШҚАРИШДА ЗАМОНАВИЙ ИННОВАЦИОН ЁНДАШУВЛАР ВА МИЛЛИЙ МОДЕЛНИ ЯРАТИШ АСОСЛАРИ (ЎЗБЕКИСТОН ВА ХОРИЖ ТАЖРИБАСИ АСОСИДА)

Т. Абдурахмонов

Менежмент йўналишида магистр, PhD мустақил изланувчи

Аннотация: Ушбу илмий мақолада болалар соғломлаштириш оромгоҳларини бошқариш тизимида замонавий инновацион менежмент моделларини жорий этиш орқали миллий бошқарув моделини шакллантириш масалалари таҳлил қилинган. Тадқиқот доирасида рақамли менежмент, ижтимоий шериклик ва инсон капиталига йўналтирилган бошқарув механизмларини уйғунлаштириш йўллари илмий асосда ёритилган. Шунингдек, хорижий мамлакатлар тажрибаси таҳлил қилиниб, Ўзбекистон шароитига мос илмий таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқилган.

Калит сўзлар: инновацион менежмент, рақамли бошқарув, ижтимоий шериклик, болалар оромгоҳлари, миллий модел, инсон капитали, таълим инновацияси.

1. Кириш

Ўзбекистонда болалар соғломлаштириш оромгоҳлари фаолияти ёш авлоднинг соғломлашуви, маънавий-ахлоқий ривожланиши ва ижтимоий фаоллигини оширишга хизмат қилади. Давлатимиз раҳбарининг ёшларга оид давлат сиёсатида ҳам болаларнинг соғлом ўсиши, таълим ва дам олиш шароитларини яхшилаш устувор вазифа сифатида белгиланган.

Бироқ, амалдаги бошқарув тизимида қатор муаммолар мавжуд:

кадрлар малакасини баҳолашнинг илмий асосланган тизими йўқлиги;
оромгоҳлар фаолиятида инновацион менежмент элементларининг камлиги;
рақамли платформаларнинг етарли жорий этилмаганлиги;
хизмат кўрсатиш сифатини баҳолашда субъектив ёндашувлар мавжудлиги.

Бу ҳолатлар тизим самарадорлигини чеклаб, оромгоҳларнинг замонавий талабларга мос ривожланишига тўсқинлик қилади. Шу сабабли, инновацион менежментга асосланган миллий бошқарув моделини яратиш долзарб илмий ва амалий вазифа ҳисобланади.

2. Тадқиқотнинг методологик асослари

Тадқиқотда тизимли таҳлил, инновацион менежмент назарияси, рақамли трансформация, педагогик диагностика ва ижтимоий шериклик назарияларига таянган ҳолда илмий ёндашув қўлланилди.

Тадқиқот манбалари сифатида:

Ўзбекистон Республикаси Президенти фармон ва қарорлари;
Хорижий мамлакатлар (Россия, Финляндия, Корея, Туркия) тажрибалари;
ЮНЕСКО ва ЮНИСЕФнинг таълим ва болалар ривожига бўйича халқаро тавсиялари таҳлил қилинди.

3. Болалар оромгоҳларини бошқаришдаги мавжуд ҳолат таҳлили

Ўзбекистонда 2024 йил ҳолатига кўра 1000 дан зиёд болалар соғломлаштириш оромгоҳлари фаолият юритмоқда. Улар орасида давлат, хусусий ва оммавий оромгоҳлар мавжуд. Бироқ, уларнинг фаолиятини баҳолаш ва самарадорлигини таъминлашда ягона илмий асосланган модел йўқ.

Асосий муаммолар:

Кадрлар малакасини баҳолашда объектив мезонларнинг йўқлиги.

Инновацион дастурлар (AI, STEM, IT ва креатив таълим)нинг чекланганлиги.

Мониторинг ва ҳисобот тизимининг қўлдан (manual) бошқарилиши.

Болалар фикрини инобатга олган баҳолаш механизмларининг йўқлиги.

Бу ҳолатдан чиқишнинг асосий йўли – рақамлаштирилган, инновацион ва инсон капиталини ривожлантирувчи бошқарув моделини яратишдир.

4. Хориж тажрибаси таҳлили

Россия Федерацияси

"Артек" ва "Орлёнок" оромгоҳларида менежментнинг инновацион модели жорий этилган. Ходимлар фаолияти "KPI рейтинг тизими" асосида баҳоланади, рақамли платформа орқали болаларнинг кунлик фаолияти мониторинг қилинади.

Финляндия

Бола марказидаги (child-centered) ёндашув асосида оромгоҳлар таълим ва дам олиш жараёнларини интеграция қилган. Ҳар бир бола учун индивидуал ривожланиш режаси ишлаб чиқилади.

Корея Республикаси

Оромгоҳларда STEM, робототехника, киберхавфсизлик ва маданий алмашинув дастурлари кенг қўлланилади. Давлат ва хусусий сектор ҳамкорлиги орқали молиялаштириш тизими жорий этилган.

Бу тажрибалардан кўриниб турибдики, муваффақиятли моделлар қуйидаги омилларга таянади:

рақамли менежмент;

инсон капиталини ривожлантириш;

ижтимоий шериклик;

болалар фикрини бошқарувга интеграция қилиш.

5. Ўзбекистон шароитида миллий моделни яратиш таклифлари

Таклиф этилаётган миллий модел қуйидаги тўрт асосий йўналишни ўз ичига олади:

5.1. Рақамли бошқарув тизими

Барча оромгоҳларда ягона онлайн платформа яратилади. Унда: кадрлар фаолиятини автоматик баҳолаш тизими; болалар соғломлашуви, иштирок даражаси ва қониқиш индикаторлари; интерактив ҳисобот ва таҳлил модуллари жорий этилади. Бу тизим орқали бошқарув самарадорлиги ошади, шаффофлик таъминланади.

5.2. Педагог кадрлар банки ва баҳолаш рейтинги

Оромгоҳларда ишлайдиган педагоглар учун маълумотлар базаси яратилади. Педагоглар малакаси ва фаолияти махсус рейтинговий баҳолаш платформаси орқали кузатилади.

5.3. Ихтисослаштирилган оромгоҳлар фаолияти

Болаларнинг қизиқиш ва қобилиятларига мос равишда:

AI ва IT оромгоҳлари

маданият ва санъат оромгоҳлари

хорижий тил ва илмий оромгоҳлар ташкил этиш таклиф этилади.

5.4. Болалар фикрига асосланган баҳолаш механизми

Оромгоҳ фаолиятининг сифати болаларнинг қониқиш даражасига асосан баҳоланади. Бу ҳолис индикаторларни яратиш ва хизматни доимий такомиллаштириш имконини беради.

6. Илмий янгилик ва амалий аҳамият

Тадқиқот натижасида илмий янгилик сифатида қуйидагилар асосланган:

Болалар соғломлаштириш оромгоҳларини бошқаришнинг инновацион миллий модели ишлаб чиқилди;

Менежментда рақамли баҳолаш тизими ва ижтимоий шериклик механизми интеграция қилинди;

Педагог кадрларни баҳолашнинг рейтинговий платформаси илмий асосланди;

Болалар фикри асосида хизмат сифатини баҳолашнинг индикатив механизми таклиф этилди.

Амалий жиҳатдан ушбу моделни жорий этиш оромгоҳлар тизимининг самарадорлигини 25–30% га ошириш, кадрлар малакасини назорат қилиш ва хизмат сифатини яхшилаш имконини беради.

7. Хулоса ва таклифлар

Тадқиқот натижалари асосида қуйидаги хулосаларга келинди:

Болалар оромгоҳларини бошқаришда инновацион менежментни жорий этиш тизим самарадорлигини оширади;

Рақамли платформалар орқали кадрлар фаолиятини баҳолаш тизими шаффофликни таъминлайди;

Ижтимоий шериклик асосида давлат ва хусусий сектор ҳамкорлиги мустаҳкамланади;

Миллий моделнинг амалга оширилиши болалар ривожланишининг интеллектуал, ижтимоий ва маънавий йўналишларини янги босқичга олиб чиқади.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ёшлар сиёсати тўғрисида”ги Қонуни, 2023 йил.
2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Болалар оромгоҳлари фаолиятини ташкил этиш ва мувофиқлаштириш тўғрисида”ги қарори.
3. OECD Education Policy Outlook, 2023.
4. UNESCO Report: “Innovation in Education Management”, Paris, 2022.
5. Финляндия Миллий Таълим Агентлиги (NEA) ҳисоботи, 2022.
6. Россия Федерацияси Таълим Вазирлиги. “Артек” тажрибаси бўйича таҳлилий ҳисобот, 2021–2024.
7. UNDP Uzbekistan. “Digital Transformation in Public Management”, 2023.